

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ

ΕΤΟΣ Δ' — ΤΕΥΧΟΣ 19 — ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ — ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1966

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΥΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΤΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΚΟΛΛΕΓΙΑ ΣΤΗ ΣΚΩΤΙΑ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙ ΤΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΜΑΣ ΑΚΑΔΗΜΙΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΣΑΜΠΗ

Διευθυντοῦ Παιδαγ, Ἀκαδημίας Θεσ)νίκης

Εἶχα ἐφέτος τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπισκεφθῶ μερικά Παιδαγωγικά Κολλέγια (Colleges of education) τῆς Σκωτίας καὶ νὰ μελετήσω τὸν τρόπο ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας των, ὄστερα ἀπὸ τὴν ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμισι τοῦ 1960, ποὺ τὰ ἔφερε στὴν πρώτη γραμμὴ τῶν παιδαγωγικῶν ἰδρυμάτων τῆς χώρας αὐτῆς, σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν ἐπαγγελματικὸν καταρτισμὸν τῶν διδασκάλων τῆς Α) βαθμοῦ καὶ Β) βαθμοῦ Ἐκπαιδεύσεως. Ὅ,τι εἶδα καὶ ἀκουσα θεώρησα καθήκον μου νὰ τὸ φέρω στὴ δημοσιότητα, λόγῳ τῆς ἐπικαιρότητος τοῦ θέματος τῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν δικῶν μας Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν, ὄχι γιὰ «νὰ κομίσω γλαῦκα εἰς Ἀθήνας» ἀλλὰ γιὰ νὰ δώσω καὶ ἐγὼ τὴν εὐκαιρία νὰ διεξαχθῆ μιὰ συζήτησι πάντω στὸ θέμα αὐτό, μὲ ἀπώτερο σκοπὸ τὴν καλύτερη ἀξιοποίησι τοῦ τριετοῦς κύκλου σπουδῶν, ποὺ καθιερώθηκε ἀπὸ ἐφέτος στὴ χώρα μας, σύμφωνα μὲ τὸ Β.Δ) γμα 4379) 64.

Στὴ Σκωτία μέχρι τοῦ 1960 οἱ σπουδὲς στὰ Παιδαγωγικά Κολλέγια ἦταν διετείς. Ὑστερα ἀπὸ εἰσήγησι Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς, ποὺ μελέτησε τὸ φλέγον γιὰ τοὺς Βρεταννοὺς πρόβλημα τῆς καλυτέρας καταρτίσεως τῶν διδασκάλων Α) βαθμοῦ καὶ Β) βαθμοῦ Ἐκπαιδεύσεως, τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας αὐξήσε τὰ χρόνια σπουδῶν σὲ τρία. Ὁ σχετικὸς Νόμος ψηφίστηκε τὸ 1957 καὶ ὤριζε ὡς χρόνον πρώτης ἐφαρμογῆς τοῦ νέου μέτρου τὸ Ἀκαδημ. ἔτος 1960 — 61. Στὸ διάστημα ποὺ μεσολάβησε πολλοὶ παιδαγωγοὶ καὶ εἰδικὰ Συμβούλια ἀσχολήθηκαν μὲ τὰ προβλήματα, ποὺ θὰ δημιουργοῦσε ἢ αὐξήσι τῶν ἐτῶν φοιτήσεως ἀπὸ δύο σὲ τρία, ὥστε νὰ ἀξιοποιηθῆ τὸ τρίτον ἔτος σπουδῶν. Ἀκόμη καὶ πανεπιστημιακοὶ καθηγηταὶ θεώρησαν τὸ θέμα πολὺ σοβαρὸ καὶ ἀσχολήθηκαν μὲ αὐτό, μὲ θερμὸ διαφέρον καὶ ἀντικειμενικότητα. Ἐστὶ ἡ πρώτη ἐφαρμογὴ τοῦ νέου μέτρου, παρὰ τίς δυσκολίας ποὺ ὅπως ἦταν φυσικὸ παρυσιάστηκαν, ἦταν ἀρκετὰ ἐπιτυχής, καθὼς ἀποδεικνύουν τὰ ἀποτελέσματα στὰ πέντε χρόνια ποὺ πέρασαν.

Ἡ ἐπιτυχία αὐτή καθὼς καὶ ἡ ἐκδηλη αἰσιοδοξία γιὰ τὴν ἀκόμη μεγαλύτερη ἀξιοποίησι τοῦ θεσμοῦ τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων γενικώτερα, ὀφείλεται χωρὶς ἄλλο στὴ σχολαστικὴ μελέτη ἀπὸ κάθε ἄποψι, μὲ κάθε δυνατὴ ἀγεσι καὶ ἀπὸ ὄλους τοὺς ἐνδιαφερομένους τοῦ προβλήματος τῆς ἀρτιωτέρας καταρτίσεως τῶν ἐκπαιδευτικῶν τῆς Α) βαθμοῦ καὶ δευτεροβαθμοῦ ἐκπαιδεύσεως. Προξενεὶ κατάπληξι τὸ πλῆθος τῶν φυλλαδίων ποὺ τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας καὶ οἱ διάφορες Ἐπιτροπές κυκλοφόρησαν, καθὼς καὶ ἡ πλούσια ἀρθρογραφία γύρω ἀπὸ τὸ ζωτικὸ τοῦτο ζήτημα. Οἱ Βρετανοὶ, ὅπως εἶναι γνωστὸ, διακρίνονται ἀνέκαθεν γιὰ τὸν ἐμπειρισμὸν, τὸ ρεαλιστικὸν τοῦ πνεύμα καὶ τὴν συντηρητικότητά τους. Διστάζουν νὰ κάνουν ἀλλαγές, τίς πραγματοποιοῦν ὅμως μόλις πεισθοῦν γιὰ τὴν ὠφελιμότητά τους. Προχωροῦν πάντα προσεκτικὰ, χωρὶς βιασύνῃ καὶ εἶναι σίγουροι γιὰ κάθε βῆμα προόδου, ποὺ ἐπιχειροῦν. Παρατηρῶντας τίς ἐνέργειές τους μέσα σὲ μερικὰ χρονικὰ διαστήματα τοὺς βρίσκουμε πολὺ συντηρητικούς. Τὸ πρᾶγμα ὅμως διαφέρει ὅταν ἐξετάζουμε χρονικὰς περιόδους μεγαλύτερες. Μιὰ ἀναδρομὴ π.χ. στὰ τελευταῖα χρόνια καὶ συγκεκριμένα ἀπὸ τότε ποὺ τέθηκε σὲ ἐφαρμογὴ ὁ περίφημος ἐκπαιδευτικὸς Νόμος τοῦ 1944, δείχνει στὸν κάθε ἐρευνητὴ ὅτι πραγματοποιήθηκε μιὰ τέτοια ἀλλαγὴ καὶ πρόοδος, ποὺ κινεῖ τὸν θαυμασμὸν. Νέοι τύποι σχολείων καὶ προγραμμάτων παρουσιάστηκαν ἀπὸ τότε πολλοί, ποὺ διαρκῶς τροποποιοῦνται πρὸς τὸ καλύτερο γιὰ νὰ ἐξυπηρετοῦν τίς πολλαπλὰς ἀνάγκες ποὺ δημιουργεῖ ὁ ὄλοένα μεταβαλλόμενος πολιτισμὸς τῆς ἐποχῆς μας. Θὰ μπορούσαμε χωρὶς δισταγμὸν νὰ χαρακτηρίσωμε ὅ,τι πραγματοποιήθηκε στὴ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ στὰ τελευταῖα 20 χρόνια ὡς ἓνα ἐκπαιδευτικὸ κίνημα ἀφάνταστα προοδευτικὸ στὸ σύνολό του.

Ἀσφαλῶς οἱ περισσότερες χῶρες παρουσίασαν στὰ μεταπολεμικὰ χρόνια σημαντικὰς προόδους στὸν ἐκπαιδευτικὸν τομέα. Ἐλάχιστες ὅμως εἶναι οἱ χῶρες ποὺ πέτυχαν — ὅπως ἡ Μεγ. Βρεταννία — νὰ πραγματοποιήσουν κατὰ τρόπο εἰρηνικὸν καὶ πολιτισμένον, μὲ τὴν ὁμόφωνῃ σχεδὸν συγκατάθεσι ὄλων τῶν κομμάτων τῆς χώρας τῶν ἀλματώδεις ἀλλαγὰς καὶ προόδους στὸ χῶρον τῆς ἀγωγῆς. Χωρὶς οἱ Βρετανοὶ νὰ ἀρνοῦνται τὴν παράδοσι, ὅπως θὰ ἤθελε ὁ Ρουσσώ, διαλέγουν ἀπὸ αὐτὴν ὅ,τι καλύτερον καὶ δοκιμασμένον ὑπάρχει καὶ τὸ συσσωματώνουν κατὰ τρόπο δυναμικὸν μὲ ὅ,τι καλὰ ἔχει νὰ παρουσιάσῃ τὸ παρὸν — δικό τους ἢ ξένο — στὴν προσπάθειά τους νὰ οἰκοδομήσουν ἓνα καλύτερον ἐκπαιδευτικὸν μέλλον γιὰ τὰ παιδιά τους καὶ γιὰ τὸν τόπον τους. Θὰ μπορούσε ἴσως αὐτὸ ποὺ γίνεται σὲ κράτη ὅπως ἡ Μεγ. Βρεταννία νὰ μᾶς γίνῃ παράδειγμα πρὸς μίμησι. Ἀπὸ πέρας ἔχει εἰσαχθῆ μιὰ νέα ἐκπαιδευτικὴ μεταρρυθμισί μὲ Βασ. Δ) γμα στὴ χώρα μας, (1) τόσο ἀναγκαῖα ἄλλωστε ὕστερα ἀπὸ τὴν σύγκρουσι τῆς Πατρίδος μας μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Κοινὴ Ἀγορά. Ἡ μεταρρυθμισί αὐτὴ ἔχει συμπεριλάβει καὶ τίς Παιδαγωγικὰς μας Ἀκαδημίας. Θὰ μπορούσαμε, ἐκμεταλλευόμενοι τὴν πείρα τῶν ἄλλων — καὶ στὴν προκειμένη περίπτωσι τῶν Βρεταννῶν — νὰ καταρτίσωμε εἰδικὰς Ἐπιτροπὰς καὶ Συμβούλια, ἀπὸ ἐμπειρογνώμονες ἐκπαιδευτικούς μας, γιὰ τὴ μελέτη μὲ κάθε λεπτομέρεια τῶν προβλημάτων ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν μὲ βάσι τὴν ἐλληνικὴν πραγματικότητά καὶ σὲ συνδυασμὸν πρὸς ὅ,τι συμβαίνει στίς ἄλλες χῶρες, ποὺ πραγματοποιήσαν ἀνάλογες ἀλλαγὰς καὶ μεταρρυθμίσεις στὸ θεσμὸν τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν τους τὰ τελευταῖα μεταπολεμικὰ χρόνια. Θὰ ἔπρεπε, νομίζω, τὸ Ὑπουργεῖο Ἐθνικῆς Παιδείας νὰ στείλῃ μερικοὺς πεπειραμένους ἐκπαιδευτικούς μας στὸ ἐξωτερικὸν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτό, ὥστε νὰ ἔχωμε τὴν δυνατότητα νὰ πραγματοποιήσωμε στὴν πρᾶξι τὴν καλύτερην δυνατὴν ἀναδιοργάνωσι τοῦ θεσμοῦ τῶν Παιδα-

(1) Ἡ προηγούμενη μεταρρυθμιστικὴ προσπάθεια ἔγινε τὸ 1959. Βλέπε σχετικῶς εἰς Δελτίον Ὑπηρεσίας Μελετῶν καὶ Συντονισμοῦ, ἀριθμ. 8, τόμ. Γ' (1959) τεύχος V—VI καὶ ἀριθμ. 28, τόμ. ΣΤ' (1964) τεύχος III.

γωγικών Ἀκαδημιῶν μας. Γιατί εἶναι ἀνάγκη οἱ θεσμοὶ νὰ ὑπηρετοῦν τὸν σκοπὸν γιὰ τὸν ὁποῖον ὑπάρχουν στὶς διαρκῶς μεταβαλλόμενες συνθήκες τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ μας, ἂν θέλωμε στ' ἀλήθεια νὰ ἀναγνωρίζωμαστε σὰν ἰσότιμα μέλη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος.

Τὸ καλοκαίρι ποῦ μᾶς πέρασε ἐπισκέφθηκα μερικὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια — ἀντίστοιχα πρὸς τὶς δικές μας Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες — τῆς Σκωτίας καὶ παρακολούθησα, στὸ χρόνο ποῦ εἶχα στὴ διάθεσί μου, τὴν ὀργάνωσι καὶ λειτουργία τους, χωρὶς φυσικὰ νὰ μπορῶ νὰ πῶ ὅτι μελέτησα ὅλα τους τὰ προβλήματα ἢ ὅτι ἔλυσα ὅλες μὲν τὶς ἀπορίες, γιατί ἔφτασα ἐκεῖ μὲ τὴν ἔναρξι σχεδὸν τῶν θερινῶν τους διακοπῶν καὶ γιατί τὸ προσωπικὸν τους ἦταν πολὺ ἀπασχολημένο μὲ τὴν ὀργάνωσι καὶ λειτουργία τῶν θερινῶν μαθημάτων, προοριζομένων γιὰ τὴν ἐνημέρωσι καὶ ἐπιμόρφωσι τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἐκπαιδευτικῶν Α) βαθμοῦ καὶ Β) βαθμοῦ Ἐκπαιδεύσεως. Ἐλπίζω πάντως ὅτι θὰ ἔχω μιὰν ἄλλην εὐκαιρία στὸ ἐγγὺς μέλλον νὰ ξαναεπισκεφθῶ τὰ ἱδρύματα αὐτὰ γιὰ τὴν ὀλοκλήρωσι τῆς μελέτης μου. Τὸν περισσότερο χρόνο μου ἀφιέρωσα στὴν ἐπίσκεψιν τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων τοῦ Moray House (Ἐδιμβούργου) καὶ τοῦ Dundee, ποῦ εἶναι καὶ ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα τῆς Σκωτίας. Ἀνάμεσα στὰ Κολλέγια αὐτὰ, ὅπως σὲ ὅλα γενικὰ τὰ Κολλέγια τῆς Μεγάλῃς Βρεταννίας, παρατηροῦνται διαφορῆς ποῦ τὶς ἐπιβάλλουν οἱ κατὰ τόπους συνθήκες καὶ ἀνάγκες, ἢ παράδοσι καὶ ἢ ἱστορία τῶν Κολλεγίων. Ὑπάρχει, ὅπως ξέρομε, στὴ χώρα αὐτὴ ἢ παράδοσι τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως καὶ μαζί ἢ συνείδησι, ὅτι κάθε ἐκπαιδευτικὸν Ἰδρυμα προορίζεται νὰ ἐξυπηρετήσῃ ὑψιστοὺς ἐθνικοὺς σκοποὺς — νὰ συμβάλῃ οὐσιαστικὰ στὴν ἐθνικὴ καὶ κοινωνικὴ εὐημερία. Ἡ συναίσθησι αὐτὴ τῆς ἀποστολῆς κάθε πνευματικοῦ ἱδρύματος ὑποχρεώνει καὶ τὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια νὰ βρίσκωνται σὲ στενὴ ἐπαφὴ μὲ τὸ περιβάλλον τους καὶ νὰ εἶναι πάντα ἐνήμερα τῶν ἀναγκῶν, τῶν πόθων καὶ τῶν ἰδανικῶν τῶν ἀνθρώπων στὴν ὑπηρεσία τῶν ὁποίων ἔχουν ταχθῆ. Παρ' ὅλες ὅμως τὶς παρατηρούμενες διαφορῆς, ποῦ ὅπως φαίνεται εἶναι ἀναπόφευκτες, εἶναι φανερὴ ἢ προσπάθεια κάποιου συντονισμοῦ καὶ ἢ ὑπαρξὶ ὁμοιογενείας στοὺς σκοποὺς καὶ τὶς γενικὲς κατευθύνσεις σήμερα, γιατί ἀποτελεῖ κοινὴ σὲ ὅλους τοὺς Βρεταννοὺς πεποίθησι πὺς ἢ χώρα τους πρέπει νὰ ἔχη σὲ ὅλα τὰ σχολεῖα ἐκπαιδευτικοὺς μορφωμένους καὶ ἐξ ἴσου ἱκανοὺς, ἂν θέλῃ νὰ διατηρήσῃ τὴν θέσιν τῆς σὰν κράτος πρωτοποριακὸν στὸν μεταπολεμικὸν κόσμον.

Σκοποὶ τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων

Στὴν Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ ὑπάρχουν δύο τύποι Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων: ἐκεῖνα ποῦ μορφώνουν μονάχα δασκάλους καὶ νηπιαγωγούς καὶ ἐκεῖνα ποῦ πέραν τούτου δέχονται ἀποφοίτους τῶν Πανεπιστημίων ἢ ἄλλων Ἀνωτάτων Σχολῶν, ποῦ ἐπιθυμοῦν νὰ διδάξουν στὴν Α) δάθμιο ἢ τὴν Β) δάθμιο Ἐκπαίδευσιν, ἢ ἀκόμη ἀποφοίτους τῆς Β) βαθμοῦ ἐκπαιδεύσεως ποῦ θέλουν νὰ πάρουν κάποια ἄλλη ειδικότητα, συνήθως καθηγητοῦ τεχνικῶν, μουσικῆς ἢ σωματικῆς ἀγωγῆς. Παλαιότερα ἕνας ἀπόφοιτος Πανεπιστημίου, ἔχοντας στὸ πτυχίον τοῦ «ἄριστα», ἔθεωρεῖτο ἱκανὸς νὰ διδάξῃ χωρὶς νὰ ἔχη εἰδικὴ παιδαγωγικὴ κατάρτισι. Αὐτὸ ἴσχυε στὴν Ἀγγλίαν ὅχι ὅμως καὶ στὴ Σκωτίαν. Στὴν Σκωτίαν ὁ πτυχιούχος Πανεπιστημίου ὤφειλε νὰ παρακολουθήσῃ ἕνα κύκλον παιδαγωγικῶν μαθημάτων διάρκειας 2 ἢ 3 τριμήνων καὶ νὰ ἀσκηθῆ πρακτικὰ στὸ διδάσκειν, προτοῦ νὰ τοῦ δοθῆ τὸ δικαίωμα νὰ διδάξῃ στὰ δημόσια σχολεῖα τῆς Σκωτίας. Τὸ μέτρο τοῦτο θεωρήθηκε σὰν τὸ πιὸ σωστὸ καὶ ἢ Κυβέρνησι ψήφισε γενικὸν νόμον, σύμφωνα μὲ τὸν ὁποῖον ἀπὸ τοῦ ἔτους 1970 δὲν θὰ ἐπιτρέπεται σὲ κανένα πτυχιούχον Πανεπιστημίου ἢ ἄλλης Ἀνωτάτης Σχολῆς νὰ διδάξῃ στὰ δημόσια σχολεῖα ἂν δὲν ἔχη καὶ πιστοποιητικὸν παιδαγωγικῶν σπουδῶν — ἂν δηλ. δὲν εἶναι «προσοντοῦχος». Ὅλοι οἱ προσοντοῦχοι πτυχιούχοι θὰ καταγρά-

φωνται στους καταλόγους του Υπουργείου Παιδείας, πού θα 'τούς εφοδιάζη με πιστοποιητικό πού θα φανερώνη τά επιστημονικά και παιδαγωγικά τους προσόντα. Οί ενδιαφερόμενοι με βάση τὸ πιστοποιητικό αὐτὸ θὰ προσλαμβάνωνται ἀπὸ τίς κατά τόπους Ἐκπαιδευτικὲς Ἀρχές, γιατί στή Μεγάλη Βρεταννία ἐφαρμόζεται ἡ ἐκπαιδευτικὴ ἀπακέντρωσι σὲ μεγάλο βαθμό. Τὸ τελευταῖο τοῦτο νομοθετικὸ μέτρο δείχνει καθαρά τὴν ἐκτίμησι τῆς πολιτείας πρὸς τὸ ἔργο τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων, ὅπου σήμερα θεραπεύεται τόσο ἡ ἐγκυκλοπαιδικὴ μάθησι ὅσο καὶ ἡ παιδαγωγικὴ ἐπιστήμη καὶ καταρτίζονται ἄριστα οἱ ἐκπαιδευτικοὶ κάθε βαθμίδος. Εἰδικώτερα στὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια τῆς Μεγάλης Βρεταννίας ἐπιδιώκονται σήμερα οἱ ἑξῆς ἐπιμέρους σκοποὶ:

1) Ἡ προσωπικὴ μόρφωσι τοῦ σπουδαστοῦ, πού συνίσταται στή σπουδὴ ὠριμένων μαθημάτων σὲ ἐπίπεδο πανεπιστημιακό. Κάθε σπουδαστὴς δηλ. ὀφείλει νὰ διαλέξῃ ἓνα ἢ περισσότερα μαθήματα καὶ νὰ τὰ σπουδάσῃ σὲ πλάτος καὶ βάθος ὅσο γίνεται περισσότερο, ἄσχετα ἂν θὰ διδάξῃ στίς κατώτερες ἢ τίς ἀνώτερες τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου ἢ στήν πρώτη βαθμίδα τῆς Β) βαθμίδου ἐκπαιδεύσεως. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ φαίνεται νὰ ἐπιδιώκεται — ὅπως μοῦ εἶπαν οἱ συνάδελφοι τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων — ἡ βαθμιαία, ἐξομοίωσι τῶν ἐκπαιδευτικῶν Α) βαθμίδου καὶ Β) βαθμίδου Ἐκπαιδεύσεως σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν γενικὴν τους μόρφωσι.

2) Ἡ παιδαγωγικὴ — καὶ ψυχολογικὴ — μόρφωσι τοῦ σπουδαστοῦ, πού ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν σπουδὴ ὠριμένων μαθημάτων, ὅπως εἶναι ἡ Φιλοσοφία, ἡ Ἱστορία (γενικὴ καὶ πολιτισμοῦ), ἡ Ψυχολογία, ἡ Κοινωνιολογία καὶ τὰ Παιδαγωγικά. Οἱ σπουδασταὶ καλοῦνται νὰ γνωρίσουν θεωρητικὰ τὰ παιδιὰ τῶν ἡλικιῶν πού πρόκειται νὰ διδάξουν καὶ νὰ μελετήσουν τίς συνθήκες τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος, ὅπου τὰ παιδιὰ ἀναπτύσσονται καὶ διαβιοῦν, καὶ ἰδιαίτερα πῶς οἱ μεγάλοι σκέπτονται γιὰ τὰ παιδιὰ, πῶς τὰ μεταχειρίζονται, τί εἴδους ἐπιδράσεις ἀσκοῦν ἐπάνω τους κλπ.

3) Ἡ μύησι στίς μεθόδους διδασκαλίας τῶν μαθημάτων, πού πρόκειται νὰ διδάξουν καὶ ἡ κατανόησι τοῦ θεωρητικοῦ ὑπόβαθρου τῶν τέτοιων μεθόδων. Ἰδιαίτερη σημασία ἀποδίδεται στὰ μεθοδολογικὰ προβλήματα καὶ τῶν μαθημάτων ἐκείνων, πού ἀποσκοποῦν στήν ἀνάπτυξι καὶ καλλιέργεια τῶν δεξιοτήτων τῶν μαθητῶν καὶ πού συμβάλλουν στήν πάρα πέρα ἀπρόσκοπτη μόρφωσι, ἀνάλογα μὲ τὸ εἶδος τῶν σπουδῶν πού θὰ ἀκολουθήσουν οἱ τρόφιμοι, ἰδίως τῶν σχολείων τῆς Α) βαθμίδου καὶ τῆς πρώτης βαθμίδος τῆς Β) βαθμίδου ἐκπαιδεύσεως.

4) Ἡ πρακτικὴ ἀσκησι τῶν σπουδαστῶν στὸ νὰ διδάσκουν σωστὰ τὰ διάφορα μαθήματα καὶ στὸ νὰ παρατηροῦν ψυχολογικὰ τοὺς τροφίμους των, ὥστε νὰ φεύγουν ἀπὸ τὸ Κολλέγιο μὲ ἱκανοποιητικὴ ἐμπειρία καὶ στὸν τομέα αὐτό. Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ διαθέτουν ἀρκετὲς ὥρες κάθε ἐβδομάδα καὶ μερικὲς ἐβδομάδες γιὰ τὴν ἀσκησι τῶν σπουδαστῶν σὲ σχολεῖα τῆς πόλεως καὶ τῆς περιοχῆς στή διάρκεια τῶν σπουδῶν τους, ὅποτε διακόπτονται τελείως τὰ μαθήματα. Ἡ ἀνάληψη ὅλης τῆς ἐργασίας τῆς τάξεως ἀπὸ τὸν σπουδαστὴ γιὰ ὠρισμένο χρονικὸ διάστημα κρίνεται ἀπαραίτητη, γιὰ νὰ ἀντιληφθῇ ἐγκαίρως ὅτι ἡ ἐργασία μέσα στήν τάξι δὲν περιορίζεται μόνον στήν μετάδοσι γνώσεων καὶ δεξιοτήτων, ἀλλὰ ἐπεκτείνεται καὶ στήν ἀγωγή, τὴν ὅλην διάπλασι τῶν μαθητῶν. Παρέχεται ἀκόμη ἡ εὐκαιρία σιτοὺς σπουδαστῆς νὰ γνωρίσουν καὶ τοὺς λοιποὺς παράγοντες ἀγωγῆς — καὶ ἰδιαίτερα τὴν οἰκογένεια — καὶ νὰ ἐκτιμήσουν σωστὰ τὴν συμβολή τους στὸ ἔργο τῆς ἀγωγῆς. Ἐπὶ πλεόν ἔχουν τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπισκεφθοῦν ὅλους τοὺς τύπους τῶν σχολείων — ὄχι μόνο τῶν σχολείων Α) βαθμίδου καὶ Β) βαθμίδου Ἐκπαιδεύσεως, πού φοιτοῦν ὁμολογὰ παιδιὰ, ἀλλὰ καὶ τῶν κάθε τύπου εἰδικῶν σχολείων (γιὰ ἀνώμαλα δηλαδὴ, καθυστερημένα καὶ ἐλαττωματικὰ παιδιὰ). Τέλος μποροῦν νὰ πάρουν μέρος καὶ σὲ κάποια πειραματικὴ ἢ ἐρευνητικὴ ἐργασία, κάτω ἀπὸ τὴν ἀμεση ἐπίβλεψι καὶ καθοδήγησι τῶν καθηγητῶν τους.

Παραπλήσιοι είναι και οι σκοποί που επιδιώκονται και από προγράμματα σπουδών, που σχεδιάζονται για πτυχιούχους Πανεπιστημίων και άλλων Ανωτέρων Ίδρυμάτων που θέλουν να σταδιοδρομήσουν σαν εκπαιδευτικοί στα σχολεία της Α) βαθμίου και Β) βαθμίου Εκπαίδευσης, με την εξαίρεση του πρώτου σκοπού, φυσικά, αφού η εξειδίκευση του σπουδαστού έχει γίνει στη Σχολή, που φοίτησε ήδη. Όπως θα δούμε παρακάτω σε μερικά Παιδαγωγικά Κολλέγια άρχισαν να λειτουργούν τμήματα διευθύνσεως και τριευθύνσεως κύκλου σπουδών, για αποφοίτους σχολείων Β) βαθμίου Εκπαίδευσης, που επιθυμούν να γίνουν καθηγητές Τεχνικών, Μουσικής, Οικονομικών, Σωματικής Αγωγής κλπ. Το έργο έγινε για να αυξηθεί ο αριθμός των καθηγητών διαφόρων ειδικοτήτων για την κάλυψη των κενών και των θέσεων που δημιουργήθηκαν με την επέκταση της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης κατά τα τελευταία χρόνια. Σε μερικά τέλος Παιδαγωγικά Κολλέγια οργανώνονται και λειτουργούν όλα και περισσότερα τμήματα για την εκπαίδευση Κοινωνικών Λειτουργών, Αρχηγών Κέντρων Νεότητας κ.α. υπαλλήλων κοινωνικών επιχειρήσεων, όπως γίνεται εδώ και λίγα χρόνια π.χ. στο Παιδαγωγικό Κολλέγιο του Moray House (Έδιμβουργο).

Τα 4 μεγαλύτερα Παιδαγωγικά Κολλέγια της Σκωτίας ασχολούνται και με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που βρίσκονται στην ενεργό υπηρεσία — ή και εκπαιδευτικών που είχαν φύγει από την υπηρεσία και θέλουν να ξαναεργασθούν ως εκπαιδευτικοί — σε ειδικά προγράμματα που παρακολουθούνται από τους ενδιαφερομένους είτε στη διάρκεια του διδακτικού έτους είτε στο διάστημα των θερινών διακοπών. Υπάρχουν ακόμη και κύκλοι μαθημάτων για εκπαιδευτικούς και σπουδαστές από τις χώρες της Κοινοπολιτείας, που επιθυμούν να διδάξουν στις Παιδαγωγικές Ακαδημίες της χώρας των ή να διδάξουν την Αγγλική σαν δεύτερη γλώσσα στον τόπο τους και είναι κατά το πλείστον υπότροφοι της Κυβερνήσεως της χώρας των ή της Βρεταννικής Κυβερνήσεως.

Από όσα είπαμε φαίνεται καθαρά ο μεγάλος ρόλος που έχουν να εκτελέσουν τα Παιδαγωγικά Κολλέγια της Σκωτίας. Αλλά για να καταλάβουμε καλύτερα το έργο των Ίδρυμάτων αυτών ως παρακολουθήσαμε από κοντά την οργάνωση και λειτουργία μερικών από αυτά. Ίσως αυτό μας βοηθήσει να εγγύσουμε και μερικά συμπεράσματα χρήσιμα και σε μας, που εργαζόμαστε στις Παιδαγωγικές Ακαδημίες της Πατρίδος μας και σε κείνους που έχουν την ευθύνη της αναδιοργανώσεώς των γενικά. Για το σκοπό αυτό διάλεξα τα Παιδαγωγικά Κολλέγια του Moray House (Έδιμβουργο) και του Dundee (στην ομώνυμη πόλη).

Τα Παιδαγωγικά Κολλέγια του Moray House και του Dundee

Στη Σκωτία λειτουργούν σήμερα έννέα Παιδαγωγικά Κολλέγια από τα όποια τα παρακάτω 4 δέχονται άρρενες και θήλεις σπουδαστές:

- 1) Παιδαγωγικό Κολλέγιο του Aberdeen (στην πόλη του Aberdeen),
- 2) Παιδαγωγικό Κολλέγιο του Dundee (στην πόλη του Dundee),
- 3) Παιδαγωγικό Κολλέγιο του Jordanhill (Γλασκώδη) και
- 4) Παιδαγωγικό Κολλέγιο του Moray House (Έδιμβουργο).

Τα υπόλοιπα 5 Παιδαγωγικά Κολλέγια είναι μικρότερα και δέχονται μόνο θήλεις, είναι δε τα εξής:

- 1) Παιδαγωγικό Κολλέγιο του Craiglockhart (Έδιμβουργο),
- 2) Παιδαγωγικό Κολλέγιο της Notre Dame (Γλασκώδη),
- 3) Παιδαγωγικό Κολλέγιο Σωματικής Αγωγής (Aberdeen),
- 4) Παιδαγωγικό Κολλέγιο του Craigie (στο Ayr) και
- 5) Παιδαγωγικό Κολλέγιο του Calledar Park (στο Falkirk).

Όλα τα Παιδαγωγικά Κολλέγια μέχρι του 1959 έδιδαν διπλώματα σε διδασκά-

λισσες Α) βαθμίου Έκπαιδύσεως ύστερα από δυό χρόνια έπιτυχοϋς σπουδής και τὰ έλεσαν Κολλέγια Έκπαιδύσεως Training Colleges. Από τοϋ 1960 όμως, πού ο κύκλος σπουδών για τὸ δίπλωμα διδασκαλίσεως Α) βαθμίου Έκπαιδύσεως έγινε τριετής μετωνομάστηκαν σὲ Παιδαγωγικά Κολλέγια (Colleges of Education). (1) Μερικά από τὰ Παιδαγωγικά Κολλέγια είναι αρκετά παλαιά. Τὰ Κολλέγια τοϋ Moray House και τοϋ Dundee πού θὰ εξετάσωμε, έλκουν τὴν ἀρχή τους στήν προσπάθεια τῆς Σκωτίας για τὴ μόρφωση τοϋ λαοϋ. Ἡ σύγχρονη ιστορία τοϋ Moray House ἀρχίζει τὸ 1817 και τοϋ Κολλεγίου τοϋ Dundee τὸ 1895. Μέχρι τοϋ Ἀκαδημαϊκοϋ έτους 1959-60 παρείχαν διετὴ κύκλο μαθημάτων για τίς σπουδάστριες πού έπιθυμοϋσαν νὰ γίνουν δασκάλες και διάφορα προγράμματα σπουδών μικροτέρας διάρκειας για πτυχιούχοϋς Παν)μίων κ.ά. Ἰδρυμάτων, πού απέβλεπαν στήν παιδαγωγική τους κατάρτιση. Λειτουργεί ακόμη ἐδῶ και πολλά χρόνια και Σχολή Νηπιαγωγῶν, στήν ὁποία γίνονται δεκτές πτυχιούχες δασκάλες για ἐπὶ πλέον σπουδές ἐνός έτους, αν θέλουν νὰ διδάξουν για μερικά χρόνια σὲ Νηπιαγωγεία. Από τοϋ Ἀκαδημ. έτους 1950-61 ο κύκλος σπουδών για τίς δασκάλες τῆς Α) βαθμίου Έκπαιδύσεως έγινε, ὅπως είδαμε, τριετής.

Διοίκηση τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων

Μέχρι τοϋ 1959 τὴν διοίκηση τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων τοϋ Moray House και τοϋ Dundee είχαν στὰ χέρια τους τὰ Ἐπαρχιακά Συμβούλια. Μὲ εἰδικὸ Νόμο τοϋ 1958 τὰ Συμβούλια αὐτὰ ἀντικαταστάθηκαν από τὰ σημερινὰ Διοικητικά Συμβούλια, πού είναι πολυμελέστερα, ἀλλὰ περισσότερο ἀποδοτικά, λόγω τῆς συμμετοχῆς σὲ αὐτὰ πολλῶν και καλῶν ἐνημερωμένων εκπαιδευτικῶν. Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τοϋ Moray House π.χ. έχει πάνω από 30 μέλη, τὰ ἐξῆς: Ἐπτὰ εκπαιδευτικοϋς πού ὑπηρετοϋν στήν εὐρύτερη περιοχή πού ἐξυπηρετεῖ τὸ Κολλέγιο (και πού στήν περίπτωση τοϋ Moray House καλύπτει 5-6 νομοϋς), τέσσερις ἀντιπροσώπους τῆς Συγκλήτου τοϋ Πανεπιστημίου — ὁποσδήποτε τὸν καθηγητὴ τῆς Παιδαγωγικῆς και τὸν καθηγητὴ τῆς Ψυχολογίας —, δύο ἀντιπροσώπους τοϋ τοπικοϋ Ἐκπαιδευτικοϋ Συμβουλίου τῆς πόλεως τοϋ Ἐδιμβούργου, ἕναν ἐκπρόσωπο τῆς Ἐνώσεως Διευθυντῶν Έκπαιδύσεως τῆς περιοχῆς, τρεῖς ἐκπρόσωπους τοϋ Ἰπουργείου Παιδείας για τὴ Σκωτία, τρεῖς ἐκπρόσωπους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σκωτίας, ἕξι ἀντιπροσώπους τῶν Τοπικῶν Συμβουλίων Διοικήσεως κ.ά. Ἡ θητεία τῶν μελῶν είναι τριετής, παρέχεται ὅμως τὸ δικαίωμα ἐπανεκλογῆς ἢ ἀνανεώσεως τῆς θητείας των ἀναλόγως τῆς περιπτώσεως. Ἐννοεῖται ὅτι τοϋ Διοικητικοϋ Συμβουλίου μετέχει και μάλιστα μὲ πολλά δικαιώματα και ὁ Διευθυντὴς τοϋ Κολλεγίου, και ὁ Διευθυντὴς ἢ οἱ Διευθυνταὶ τῶν ἄλλων Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων τῆς πόλεως.

Τὸ Συμβούλιο αὐτὸ διοικεῖ τὸ Κολλέγιο και φροντίζει σὲ στεγὴ πάντοτε συνεργασία μὲ τὸν Διευθυντὴ και τὸ προσωπικὸ τοϋ Κολλεγίου για τὴν ἐξασφάλιση τῶν ὄρων καλύτερας ὀργανώσεως και λειτουργίας, μέσα στὰ πλαίσια τῶν νόμων, πού ὅμως παρέχουν ἀρκετὴ ἐλευθερία δράσεως. Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο, ὕστερα πάντοτε από εἰσήγησι εἰδικῶν Ἐπιτροπῶν (ὑπο-Συμβουλίων) από καθηγητὰς τοϋ Κολλεγίου, πού προβλέπονται από τὴν ἰσχύουσα νομοθεσία, διορίζει και τὸ διδακτικὸ προσωπικὸ τοϋ Κολλεγίου, πού σύμφωνα μὲ τὰ κρατοϋντα στή Σκωτία ἀνανεώνεται κάθε τετραετία κατὰ τὸ 1) 3 αὐτοϋ. Σκοπὸς τοϋ μέτρου τούτου είναι ἡ εἴσοδος

(1) Ὅλα τὰ Παιδαγωγικά Κολλέγια διοικοϋνται από Διοικητικά Συμβούλια, πού τὰ περισσότερα μέλη τους είναι ἐκπαιδευτικοί. Ἡ κυρίως εὐθύνη τῆς διευθύνσεως των βαρύνει τὸν Διευθυντὴ τοϋ Κολλεγίου, και τὸ Συμβούλιο Σπουδῶν, πού τὸ ἀποτελοϋν καθηγηταὶ τοϋ Κολλεγίου.

στο Κολλέγιο διαρκῶς νέου αἵματος, πού ἐπιτρέπει στό Ἴδρυμα νά θρίσκειται σέ μιὰ διαρκή ἐπαφή μέ τήν ζωντανή ἐκπαιδευτική πραγματικότητα καί νά ἐπιλέγη τοὺς καλύτερους ἀπό τοὺς νέους ἐκπαιδευτικούς τῆς χώρας γιά νά προσφέρουν τὸ τάλαντό τους καί τὴν πείρα τους στήν καλύτερη κατάρτισι τῶν σπουδαστῶν τοῦ Κολλεγίου καί τῶν ἄλλων ἐκπαιδευτικῶν, πού προσέρχονται κατά μεγάλους ἀριθμούς πρὸς ἐπιμόρφωσι.

Ἀνάλογη εἶναι ἡ σύνθεσι καί οἱ ἀρμοδιότητες τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου τοῦ Dundee πού καί αὐτὸ ἐξυπηρετεῖ ἀρκετὰ μεγάλη περιοχή.

Τὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου εἶναι ἀναγνωρισμένες προσωπικότητες καί ἀσκοῦν τεράστια ἐπίρροή μέσα στήν κοινωνία. Ἔχουν γιά τὸν λόγο αὐτὸ τὴν δυνατότητα νά ἐξευρίσκουν τοὺς οικονομικούς πόρους γιά τὴν ἐπέκτασι τῶν κτηριακῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ Κολλεγίου καί τὸν ἐξοπλισμὸ του μέ τὰ πλέον συγχρονισμένα μέσα διδασκαλίας. Χάρις στὰ Συμβούλια αὐτὰ καί τίς προσωπικότητες πού τὰ ἀπαρτίζουν τὸ ἔργο τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων ἔγινε εὐρύτερα γνωστὸ καί ἐκτιμήθηκε σέ τέτοιο σημεῖο, ὥστε σήμερα ὄλων ἡ προσοχὴ νά εἶναι ἐστραμμένη πρὸς τὰ Ἴδρύματα αὐτὰ, πού ἀποτελοῦν τὰ κυριώτερα κέντρα παιδαγωγικῆς μαρφώσεως (μαζὶ μέ τίς Πανεπιστημιακὲς Σχολές τῆς Παιδαγωγικῆς) καί ἐνδέχεται σύντομα νά ἐπεκταθοῦν καί σέ κέντρα παροχῆς γενικῆς καί εἰδικῆς μορφώσεως γιά ὄλους, ὅσοι προορίζονται νά διδάξουν σέ σχολεῖα τῆς Α) βαθμοῦ καί Β) βαθμοῦ (γενικῆς καί τεχνικῆς) Ἐκπαιδεύσεως. Μὲ δικαιολογημένη λοιπὸν περηφάνεια ὅσοι διδάσκουν στὰ Κολλέγια αὐτὰ δηλώνουν τὴν ιδιότητά τους καί τὴν ἴδια περηφάνεια νοιώθουν καί οἱ ἀπόφοιτοι τῶν Κολλεγίων, καθὼς καί ὅσοι παίρνουν τὴν παιδαγωγικὴ τους μόρφωσι καί ἐπιμόρφωσι σέ αὐτά.

Τὸ Συμβούλιο Σπουδῶν τῶν Κολλεγίων (Board of studies)

Οἱ ἰσχύοντες κανονισμοὶ προβλέπουν τὴν σύστασι καί λειτουργία τοῦ Συμβουλίου Σπουδῶν. Πρόκειται γιά ἓνα Συμβούλιο πού ἀπὸ χρόνια λειτουργοῦσε στό Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο τοῦ Moray House καί πού ἀποδείχθηκε ἀξιόλογο ὄργανο γιά τὴν ἀρτία ὀργάνωσι καί λειτουργία τοῦ Κολλεγίου καί πού ἀκριβῶς γιά τὸν λόγο αὐτὸ ἡ Πολιτεία τὸ καθιέρωσε ἐπίσημα, ἀπὸ τοῦ 1958, σέ ὄλα τὰ Παιδαγωγικά Κολλέγια τῆς χώρας. Τὴν λειτουργία τοῦ Συμβουλίου Σπουδῶν ἐγκρίνει, σύμφωνα μέ τοὺς Κανονισμοὺς τοῦ 1958, τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τοῦ Κολλεγίου. Τὸ Συμβούλιο Σπουδαστῶν ἀπαρτίζουν μέλη τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ μέ πρόεδρο τὸν Διευθυντὴ τοῦ Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου. Πρέπει νά σημειωθῇ ἐδῶ, ὅτι ὁ Διευθυντὴς ἐνὸς Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου ἔχει ἀπεριόριστα σχεδὸν δικαιώματα καί γιά τὸν λόγο αὐτὸ πρέπει νά εἶναι ἀνθρωπος μέ προσωπικότητα καί εὐρύτερη πνευματικὴ ἀκτινοβολία. Κατὰ κανόνα ὁμοῦ πάντοτε ὁ Διευθυντὴς συνεργάζεται στενῶτα μέ τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο καί τὸ Συμβούλιο Σπουδῶν, καθὼς καί μέ τοὺς ἐπικεφαλῆς τῶν διαφόρων Τμημάτων (Departments) τοῦ Κολλεγίου καθηγητάς, τῶν ὁποίων τίς γνώμες καί τίς εἰσηγήσεις λαμβάνει πάντοτε σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν. Οὐσιαστικὲς ἀρμοδιότητες ἔχουν τόσο ὁ Ἵποδιευθυντὴς τοῦ Κολλεγίου καί ὁ Βοηθὸς Διευθυντὴς, ὅσο καί οἱ ἐπικεφαλῆς τῶν διαφόρων Τμημάτων Καθηγηταί.

Μερικὰ ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Συμβουλίου Σπουδῶν εἶναι ἡ μελέτη τῆς διδακτέας ὕλης τῶν διαφόρων Προγραμμάτων σπουδῶν, συστάσεις γιά τὴν βελτίωσι τῶν Προγραμμάτων αὐτῶν, ὑποδείξεις τρόπων ἀποδοτικῆς λειτουργίας καί διευθύνσεως τῶν Προγραμμάτων αὐτῶν, ἡ παρακολούθησι τῆς ἐφαρμογῆς ἐνιαίου καί σταθεροῦ τρόπου ἐκτιμήσεως τῆς ἀποδόσεως τῶν σπουδαστῶν στὰ μαθήματα καθὼς ἐπίσης καί τοῦ ἤθους των, ἡ ἐνθάρρυνσι καί προώθησι τῆς ἔρευνας τόσο στὸν παιδαγωγικὸ,

δσα και στον επιστημονικό τομέα κ.ά. Ἀκόμη τὸ Συμβούλιο Σπουδῶν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ σχολιάζη τις Ἐκθέσεις τῶν διαφόρων Συμβουλευτικῶν σωμάτων τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας ἢ ἄλλων Ὑπουργείων — ὅταν σχετίζονται μὲ τὴν ἐκπαίδευση — νὰ παρέχη στὰ Συμβούλια αὐτὰ στοιχεῖα διευκολύοντα τὸ ἔργο τους κλπ. Παράδειγμα λ.χ. ἔχομε τὴν ἐπίσημη ἐπίσκεψι πού ὁ λόρδος Robbins, Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Robbins (Robbins Committee) πού συνεστήθη τὸ 1961 καὶ μέλη τοῦ Συμβουλίου αὐτοῦ πραγματοποίησαν στὸ Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο τοῦ Moray House γιὰ νὰ συζητήσουν προβλήματα σχετικά μὲ τὴν Ἀνωτάτη Ἐκπαίδευση στὴ Μεγάλῃ Βρεταννία. Στὴν οὐσία δηλαδή τὰ Συμβούλια τῶν Σπουδῶν τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων ἀποτελοῦν ὄργανα, πού πολὺ τὰ ὑπολογίζει τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας, προκειμένου νὰ ἐπιφέρῃ διάφορες μεταβολές στὰ Προγράμματα Σπουδῶν ἢ τὴν καθόλου ὀργάνωσι καὶ λειτουργία τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων. Ἔτσι τὸ Συμβούλιο Σπουδῶν τοῦ Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου τοῦ Moray House γιὰ νὰ αναφέρωμε ἓνα ἀκόμη παράδειγμα, ἐξέτασε τις προτάσεις πού περιεῖχε ἓνα ὑπόμνημα τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας τῆς Σκωτίας γιὰ τὴν ἀναδιοργάνωσι τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν διδασκάλων γενικὰ καὶ ἔκαμε ὀρισμένες ὑποδείξεις πρὸς τὸ Ὑπουργεῖο, πού μελετήθηκαν μὲ εὐμένεια ἀπὸ τις ἀρμόδιες Ὑπηρεσίες τοῦ Ὑπουργείου καὶ ἔγιναν στὸ μεγαλύτερο μέρος τους ἀποδεκτές. Δὲν πρέπει πάντως νὰ νομισθῇ ὅτι τὸ Συμβούλιο Σπουδῶν τοῦ Κολλεγίου μπορεῖ μόνο νὰ προβῇ σὲ οὐσιώδεις μεταρρυθμίσεις, γιὰτὶ δεσμεύεται ἀπὸ τοὺς σχετικούς κανονισμοὺς ἐκπαιδεύσεως λειτουργῶν Α) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος γιὰ τὸ Συμβούλιο Σπουδῶν τοῦ Κολλεγίου τοῦ Moray House, ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ αναφερθῶ ἐνδεικτικὰ σὲ μερικὲς ἀπὸ τις δραστηριότητές του καὶ στὸν ἐρευνητικὸ τομέα. Στὰ τελευταῖα χρόνια ὑπὸ τὴν προσωπικὴ καθοδήγησι καὶ ἐποπτεία τῶν καθηγητῶν τοῦ Κολλεγίου οἱ σπουδασταὶ πραγματοποίησαν ἀνασκαφές σὲ ἓνα προάστειο τοῦ Ἐδιμβούργου, τὸ Cramont. Τὸ Συμβούλιο ἀσχολήθηκε συστηματικὰ καὶ μὲ τὴν ἐπισκόπησι τοῦ ὕλικου γιὰ τὴν διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῆς Ἀριθμητικῆς σύμφωνα μὲ τὴν μέθοδο Cuisenaire, καθὼς καὶ μὲ τὴν μελέτη τῶν μέσων γιὰ τὴν ἀποδοτικώτερη διδασκαλία τῆς Ἀγγλικῆς (μητρικῆς) γλώσσας μὲ βάσι τὰ τελευταῖα δεδομένα τῆς γλωσσολογικῆς ἐπιστήμης. Ἀρκετὲς ἐρευνες γίνονται καὶ στὸν τομέα τῆς Ψυχολογίας τοῦ παιδιοῦ. Περισσότερα γιὰ τὴν δράσι τοῦ Συμβουλίου Σπουδῶν θὰ λεχθοῦν στὰ κεφάλαια, ὅπου ἐξετάζεται ἡ ἐργασία τῶν διαφόρων Τμημάτων (Departments) τοῦ Κολλεγίου.

Τὸ προσωπικὸ τῶν παιδαγωγικῶν κολλεγίων

Στὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια διδάσκουν πολλοὶ ἀξιόλογοι ἐκπαιδευτικοί. Ἀρκετοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ὕστερα ἀπὸ γόνιμη ἐργασία στὰ Κολλέγια συνεχίζουν τὴν ἐκπαιδευτικὴ τους σταδιοδρομία στὰ Πανεπιστήμια. Μερικοὶ διδάσκουν ταυτόχρονα στὸ Κολλέγιο καὶ τὸ Πανεπιστήμιο, ἂν ὑπάρχη τέτοιο στὴν ἔδρα τοῦ Κολλεγίου. Ἡ ἐπιλογή τῶν καθηγητῶν γίνεται μὲ μεγάλη προσοχὴ ἀπὸ εἰδικὰ Συμβούλια, πού μελετοῦν τοὺς φακέλους τῶν ὑποψηφίων καὶ κατόπιν τοὺς καλοῦν ἀπαραιτήτως σὲ ἀτομικὴ συνέντευξι γιὰ νὰ σχηματίσουν μιὰ ὅσο γίνεται πιὸ ἀντικειμενικὴ γνώμη γιὰ τὴν προσωπικότητα καὶ τις ἱκανότητές τους. Συνολικὰ γίνονται 3 συνεντεύξεις, μιὰ μὲ τὸν καθηγητὴ τοῦ μαθήματος στὸ Τμῆμα τοῦ ὁποίου πρόκειται νὰ ἐργασθῇ ὁ ὑποψήφιος, μιὰ μὲ τὸν Ὑποδιευθυντὴ τοῦ Κολλεγίου καὶ μιὰ τρίτη μὲ τὸν Διευθυντὴ. Ὁ προκρινόμενος προσλαμβάνεται μὲ τετραετὴ σύμβασι. Ὅσοι δείχνουν ἰδιαίτερες ἱκανότητες καὶ ζῆλο στὴν ἐργασία τους εἶναι δυνατὸ νὰ παραμείνουν, ἂν τὸ θελήσουν, ἐπὶ μακρύτερο χρονικὸ διάστημα ἢ γιὰ πάντα στὸ Κολλέγιο. Στὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια τοῦ Moray House καὶ τοῦ Dundee πού ἐπισκέφθηκα ὕστερα ἀπὸ 8 χρόνια γιὰ δευτέρη φορά, εἶδα μὲ χαρὰ μου μερικοὺς παληοὺς καθηγητάς, ὅπως καὶ ἀρκετοὺς νέους, γεμάτους ἐνθουσιασμό καὶ ὄρεξι γιὰ δημιουργικὴ ἐργασία.

Όπως θα φανή και από τον πίνακα προσωπικού, που παραθέτω πιο κάτω, οι διδάσκοντες είναι άνθρωποι εξειδικευμένοι (Specialists) και διδάσκουν κατά κανόνα μονάχα ένα μάθημα — ή κλάδο μαθήματος. Κι' αυτό γίνεται για δυο κυρίως λόγους: α) για να είναι η διδασκαλία τους άψογη από άποψη περιεχομένου και μορφής (μεθόδου) και β) για να θεραπεύεται ουσιαστικά και με κάθε δυνατή επιμέλεια και ή επιστήμη, που υπηρετούν. Οι διδάσκοντες δηλ. στα Κολλέγια δεν περιορίζονται στην μετάδοσι μόνο των γνώσεων και των πορισμάτων άλλων επιστημόνων, αλλά προχωρούν και οι ίδιοι στην έρευνα — έστω και περιορισμένη εξ αιτίας της καθημερινής διδακτικής των εργασιών — έχοντας την συμπαράστασι των άλλων συναδέλφων τους και φυσικά και του Συμβουλίου Σπουδών του Κολλεγίου των. Περαιτέρω να τονίσω, ότι όλοι τους είναι πτυχιούχοι Πανεπιστημίων ή αντιστοίχων Άνωτέρων και Άνωτάτων Σχολών στον κλάδο της ειδικότητός των. Οι περισσότεροι μάλιστα έχουν περισσότερα από ένα πτυχία, αρκετοί δέ και διδακτορικό πτυχίο.

Αναφορικά με τη βαθμολογική εξέλιξι του διδακτικού προσωπικού τονίζομε ότι μέχρι του Ακαδημαϊκού έτους 1962-63 υπήρχαν έξι βαθμοί:

- 1) Του Διευθυντού (Principal),
- 2) Του Υποδιευθυντού (Vice-Principal),
- 3) Του Βοηθού Διευθυντού (Assistant Principal),
- 4) Του Διευθυντού Καθηγητού (Principal Lecturer),
- 5) Του Πρωτοβαθμίου Καθηγητού (Lecturer), για να χρησιμοποιήσω τον ανάλογο δικό μας όρο και
- 6) Του άπλου Καθηγητού (Tutor).

Από του Ακαδ. έτους 1963-64 δημιουργήθηκε και ένας ενδιάμεσος βαθμός μεταξύ του 4ου και του 5ου, ο βαθμός του Βοηθού Καθηγητού όπως θα λέγαμε (Senior Lecturer), για να δίνονται ευκαιρίες βαθμολογικής εξέλιξεως σε όσους υπηρετούν στα Κολλέγια, ύστερα από την αύξησι του προσωπικού, που επεβλήθη από την προσθήκη του 3ου έτους σπουδών στα Παιδαγωγικά Κολλέγια, από την επέκτασι των Προγραμμάτων σπουδών και την αξιόπαινη προσπάθεια του περιορισμού της διδασκαλίας σε μικρές ομάδες σπουδαστών αντί των πολυπληθών τάξεων, σε όση έκτασι είναι τούτο δυνατό.

Αξιίζει ακόμη να σημειωθή ότι ο μισθός των διδασκάντων στα Παιδαγωγικά Κολλέγια είναι αισθητά μεγαλύτερος από τον μισθό που παίρνουν οι συνάδελφοί τους της Α) βαθμίου και Β) βαθμίου Έκπαιδεύσεως, που έχουν τα ίδια προσόντα και χρόνια υπηρεσίας. Ο μισθός μάλιστα του Διευθυντού του Παιδαγωγικού Κολλεγίου είναι και κατά τι μεγαλύτερος και από τον μισθό του Καθηγητού Πανεπιστημίου.

Η σύνθεσι του διδακτικού προσωπικού των Παιδαγωγικών Κολλεγίων του Moray House και του Dundee δίδεται στον ακόλουθο πίνακα κατά ειδικότητα και αριθμό διδασκόντων: (Ακαδ. έτ. 1965-66):

ΕΙΔΙΚΟΤΗΣ

	Moray House	Dundee
Διευθυντής Κολλεγίου	1	1
Υποδιευθυντής	1	1
Κοσμητήτωρ Θηλέων	1	1
Βοηθός Διευθυντού	1	—
Διευθυντής Καθηγητής επί των μεθόδων	1	1
Καθηγηταί Διδακτικής	17	10
Καθηγηταί Παιδαγωγικής - Ψυχολογίας	16	8

Καθηγηται Τεχνικῶν (διαφόρων ειδικοτήτων)	15	9
Καθηγηται Τεχνολογίας	2	4
Καθηγηται Σχολικῆς Ὑγιεινῆς	2	1
Καθηγηται Ὀρθοπεδικῶν	5	2
Καθηγηται Ἱστορίας	5	3
Καθηγηται Γεωγραφίας	5	3
Καθηγηται Μαθηματικῶν	5	2
Καθηγηται Φυσικῶν Ἐπιστημῶν καὶ Γεωπονίας	7	6
Καθηγηται Οἰκονομικῶν μαθημάτων	1	1
Καθηγηται Κοινωνιολογίας	4	—
Καθηγηται Ἀγωγῆς τοῦ Λόγου (ὀρθοφωνίας, ἀπαγγελίας κλπ.)	6	2
Καθηγηται Γυμναστικῆς	7	3
Καθηγηται Μουσικῆς (Ἐνοργάνου — Ὀδικῆς)	4	5
Καθηγηται Ἀγγλικῆς γλώσσας καὶ λογοτεχνίας	9	4
Καθηγηται Ἑένων Γλωσσῶν	9	1

Στὸ διδακτικὸ προσωπικὸ πρέπει νὰ ὑπολογισθοῦν ἀκόμη α) ὁ Διευθυντῆς τοῦ Πειραματικοῦ — δηλ. τοῦ Προτύπου — Σχολείου τοῦ Κολλεγίου, β) ἡ Διευθύντρια τοῦ Προπαρασκευαστικοῦ Τμήματος — δηλαδή τῶν δύο πρώτων τάξεων — τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου τοῦ Προτύπου καὶ γ) ἡ Διευθύντρια τοῦ Προτύπου Νηπιαγωγείου τοῦ Κολλεγίου, γιατί καὶ οἱ τρεῖς τοὺς διδάσκουν στὸ Κολλέγιο μαθήματα τῆς ειδικότητός των, δηλ. μεθόδους διδασκαλίας καὶ Ψυχολογία τοῦ παιδιοῦ τῶν ἀντιστοιχῶν ἡλικιῶν.

Ἀπὸ τοὺς παραπάνω καθηγητὰς 99 ἀποτελοῦν τὸ μόνιμο προσωπικὸ τοῦ Κολλεγίου τοῦ Moray House, καὶ 70 τοῦ Κολλεγίου τοῦ Dundee. Οἱ ἄλλοι εἶναι καθηγηται ἄλλων ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων (Τεχνικῶν Κολλεγίων, Σχολῶν Κοινωνικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Σπουδῶν κλπ.) ποὺ διδάσκουν καὶ στὸ Κολλέγιο μὲ ἐπιμίσθιο. Γιὰ ὠρισμένες ειδικότητες ἔχει προκηρυχθῆ διαγωνισμός, προβλέπεται δὲ ἡ πάρα πέρα ἀύξηση τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ ἐφέτος καὶ στὰ προσεχῆ ἔτη. Ὁ λόγος εἶναι ὅτι ἡ σημερινὴ ἐκπαιδευτικὴ πολιτικὴ στὴν Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ ἀποβλέπει στὴν αὐξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν Α) βαθμοῦ καὶ Β) βαθμοῦ Ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν τακτικὴ ἐνημέρωσι καὶ συνεχῆ ἐπιμόρφωσι τῶν ἐκπαιδευτικῶν. Ἄλλοι λόγοι εἶναι αὐτοὶ ποὺ ἀναφέραμε πρὶν ἄνω, δηλ. ἡ αὐξηση τῶν ἐτῶν σπουδῶν ἀπὸ δύο σὲ τρία καὶ ἡ προσπάθεια νὰ ἀλλάξη ὅσο γίνεται τὸ σύστημα διδασκαλίας σὲ ὄφελος τῆς διαλογικῆς μορφῆς διδασκαλίας καὶ τῆς φροντιστηριακῆς ἐργασίας. Γιὰ νὰ γίνῃ πρὶν κατανόητὸ ὅτι λέγω ἀναφέρω ὅτι στὸ Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο τοῦ Dundee π.χ., ποὺ ἡ Α' τάξη ἔχει 200 σπουδαστρίες ἢ κατανομή τους ἔχει γίνῃ σὲ 10 τμήματα (ὅπως φαίνεται καὶ στὸ Ὁρολόγιο Πρόγραμμα ποὺ παραθέτω στὸ σχετικὸ κεφάλαιο παρακάτω); καὶ τὸ ἴδιο ἔχει γίνῃ μὲ τίς ἄλλες τάξεις. Σὲ πολλὰς μάλιστα περιπτώσεις ἡ ἐργασία τῶν διδασκόντων προχωρεῖ τόσο, ὥστε νὰ διατίθεται σημαντικὸς χρόνος καὶ γιὰ προσωπικὴ ἐπαφή τοῦ κάθε σπουδαστοῦ ἢ σπουδαστρίας μὲ ἓνα ἢ καὶ περισσότερους καθηγητὰς, ἀνάλογα μὲ τὸ εἶδος τῶν ἐργασιῶν ποὺ κάθε σπουδαστῆς ἔχει νὰ παρουσιάσῃ στὴν ομάδα του.

Τέλος στὸ προσωπικὸ τοῦ Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου πρέπει νὰ ὑπολογισθοῦν: α) ὁ Διευθυντῆς τῆς Βιβλιοθήκης μὲ τοὺς βοηθοὺς του, τοὺς βιβλιοθηκάρους καὶ τοὺς γραμματεῖς τῆς Βιβλιοθήκης, β) ὁ Διευθυντῆς τοῦ Γραφείου Διοικήσεως μὲ τίς δακτυλογράφους καὶ τοὺς γραμματεῖς, καὶ γ) τὸ κατώτερον προσωπικὸ (καθαρίστριες, φύλακες, μάγειροι κλπ.) ποὺ ποικίλλουν σὲ ἀριθμὸ ἀνάλογα μὲ τὸ μέγεθος τοῦ Κολλεγίου καὶ τὸ πλῆθος τῶν παρεχομένων προγραμμάτων σπουδῶν.

Πρὶν κλείσω τὸ κεφάλαιο αὐτὸ θὰ ἤθελα νὰ ἀναφερθῶ ἐνδεικτικὰ καὶ σὲ μερικές ἐκπαιδευτικὰς ὑπηρεσίες ποὺ προσφέρουν π.χ. οἱ διδάσκοντες καὶ διευθύνοντες

τὸ Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο τοῦ Moray House, γιὰ νὰ σχηματίσωμε μιὰ πληρέστερη ἰδέα τῶν δραστηριοτήτων ἐνὸς Κολλεγίου ἀλλὰ καὶ τῆς ποιότητος τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ του. Τὶς πληροφορίες αὐτές, ποὺ μοῦ ἔδωσε ὁ ἴδιος ὁ Διευθυντὴς τοῦ Κολλεγίου, καὶ ἄλλοτε καθηγητὴς μου στὸ Πανεπιστήμιον Ἐδιμβούργου δόκτωρ Inglis, μπορεῖ ὁ ἐνδιαφερόμενος νὰ βρῆ καὶ στὸ εἰδικὸ ἔντυπο ποὺ ἀναφέραμε στὰ πεπραγμένα τοῦ Κολλεγίου κατὰ τὴν τριετία 1961-64 (Second Triennial Report, σ. 14 κ.έ.). Περισσότερα ἀπὸ 25 μέλη τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ τοῦ Κολλεγίου προσφέρουν τὶς ὑπηρεσίες τους σὰν εἰδικοί σὲ πολλοὺς ἐκπαιδευτικοὺς ὀργανισμοὺς:

Ὁ Διευθυντὴς π.χ. τοῦ Κολλεγίου πῆρε μέρος σὰν ἀρχηγὸς τῆς ὁμάδος τῶν ἐκπαιδευτικῶν τῆς Μεγάλης Βρεταννίας στὸ Συνέδριον τῶν χωρῶν τῆς Κοινοπολιτείας ποὺ ἔγινε στὸ νέο Δελχί τὸ 1962 ποὺ ἀσχολήθηκε μὲ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν δασκάλων. Στὴν τριετία 1961-1964 ἐξακολούθησε νὰ εἶναι μέλος τοῦ Συμβουλίου Ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ «The British Journal of Educational Studies» καὶ τῶν Συμβουλίων Σχολικῶν Ραδιοφωνικῶν Ἐκπομπῶν γιὰ τὰ σχολεῖα τῆς Σκωτίας καὶ τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου. Ἦταν ἀκόμη μέλος σὲ πολλὰ ἄλλα Συμβούλια, ὅπως στὸ Συμβουλευτικὸ Σώμα τῆς Ἐκπαίδευσιν γιὰ τὴ Σκωτία, στὸ Συμβούλιον τῶν Ὑπηρεσιῶν Νεότητος τῆς Σκωτίας καὶ Πρόεδρος τοῦ Σκωτικοῦ Συνδέσμου γιὰ τὴν ἐκπαίδευσιν Ἡγητόρων. Χρησιμοποιήθηκε ἀκόμη ἀπὸ τὸ Βρεταννικὸ Συμβούλιον γιὰ μιὰ σειρά διαλέξεων στὴν Αἴγυπτον, τὴν Ἰορδανίαν, τὸ Ἰράκ, τὸν Αἰθίοπον καὶ τελείωσε τὴν ὑπηρεσίαν του αὐτὴ μὲ τὴν ἀνάληψιν διδασκαλίας γιὰ ἓνα χρονικὸ διάστημα στὸ Τμήμα Παιδαγωγικῆς τοῦ Ἀμερικανικοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βηρυττοῦ, τὸ 1964.

Ὁ Ὑποδιευθυντὴς τοῦ Κολλεγίου παρέχει τὶς ὑπηρεσίες του καὶ στὸ Συμβούλιον ποὺ διαχειρίζεται τὶς ἐπιχορηγήσεις τοῦ Πανεπιστημίου γιὰ τὴν προμήθειαν τῶν τελειότερων ἐποπτικῶν (ὄπτικο-ἀκουστικῶν) μέσων διδασκαλίας καὶ ἐπισκέφθηκε διάφορα κέντρα στὴ Γερμανίαν, ὅπου τὰ μέσα αὐτὰ χρησιμοποιοῦνται εὐρύτατα. Βρίσκεται σὲ ἐπαφὴ καὶ μὲ ὅλα τὰ Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα τῆς Σκωτίας, τόσο γιὰ νὰ ἐνημερώνεται πάνω στὴν ἐργασία τους μὲ τὰ ἐποπτικὰ μέσα διδασκαλίας ποὺ χρησιμοποιοῦν καὶ γιὰ νὰ δίνῃ τὶς συμβουλές του κάθε ποῦ τοῦ ζητοῦνται σὰν ὁ πιὸ εἰδικὸς στὴν Σκωτίαν στὰ θέματα αὐτά.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς διδάσκοντες ἔχουν ὀρισθῆ ἐπίσημα ἐξωτερικοὶ ἐξετασταὶ (External Examiners) σὲ ἄλλα Παιδαγωγικὰ Κολλέγια τῆς Σκωτίας καὶ Παιδαγωγικὰς Ἀκαδημίας (Training Colleges) τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἰρλανδίας. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους καθηγητὰς ἔχουν ἀναλάβει ἐξω ἀπὸ τὸ Κολλέγιον ὑπηρεσίες στὸν κύκλον τῆς εἰδικότητός τους, τόσο στὸ ἐσωτερικὸ ὅσο καὶ στὸ ἐξωτερικὸ, ὅπως οἱ Διευθυνταὶ τῶν Τμημάτων (Departments Συγχρόνων Σπουδῶν, Ἀγγλικῆς, Μεθόδων (Διδακτικῆς), Ἱστορίας, Γυμναστικῆς, Τεχνικῶν μαθημάτων, Γεωγραφίας, Ψυχολογίας Φυσικῶν Ἐπιστημῶν κλπ. κλπ. Ὅλα αὐτὰ δείχνουν ὅτι τὸ προσωπικὸν τοῦ Κολλεγίου τοῦ Moray House προσφέρει ἀφθονὰς καὶ οὐσιαστικὰς ὑπηρεσίας ἐκπαιδευτικῆς μορφῆς. Τελειῶνω ἀναφερόμενος στὸν Διευθυντὴ Καθηγητὴ τοῦ Τμήματος Ὀρθοπεδικῆς Ἀγωγῆς, ποὺ ἦταν μέλος στὸ Παγκόσμιον Συνέδριον Χριστιανικῆς Ἀγωγῆς τοῦ Belfast τῆς Β. Ἰρλανδίας (1962), εἶναι μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Βρεταννικοῦ Συμβουλίου Ἐκκλησιαστικῶν, μέλος τοῦ Εἰδικοῦ Συμβουλίου τοῦ Συνδέσμου τῶν Σκωτικῶν Συμβουλίων γιὰ τὴν Ὀρθοπεδικὴ Ἀγωγή καὶ ἔχει τὴν εὐθύνην τῆς ἀναθεωρήσεως τῆς διδασκαλίας ὅλης τοῦ μαθήματος τῶν Ὀρθοπεδικῶν στὸ Ἀναλυτικὸ Πρόγραμμα τῶν Δημοτικῶν Σχολείων τῆς Σκωτίας.

Διαδικασία εἰσαγωγῆς στὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια

Γιὰ νὰ γίνῃ κανεὶς δεκτὸς σὲ ἓνα ὁποιοδήποτε κύκλον σπουδῶν, ποὺ ὀδηγεῖ στὴν ἀπόκτησιν ἐκπαιδευτικοῦ τίτλου (διπλώματος, πιστοποιητικοῦ κλπ.) πρέπει νὰ ὑπο-

βάλη σχετική αίτησι πρὸς τὸν Διευθυντὴ τοῦ Κολλεγίου μέσα σὲ ὠρισμένη προθεσμία. Ἡ διεύθυνσι τοῦ Κολλεγίου ἔχει τὸ δικαίωμα περιορισμοῦ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν εἰσακτέων, ἂν ἕνας τέτοιος περιορισμὸς κριθῆ σκόπιμος.

Οἱ ὑποψήφιοι περνοῦν, ὅπως καὶ σὲ μᾶς, ἀπὸ ἰατρικὴ ἐξέτασι γιὰ νὰ διαπιστωθῆ ἡ ὑγεία, ἀρτιμέλεια καὶ σωματικὴ καταλληλότητά τους πού γίνεται ἀπὸ γιατρὸ ὀριζόμενον ἐπίσημα ἀπὸ τὸ Κράτος καὶ προκειμένου γιὰ τὴ Σκωτία ἀπὸ τὸ Ἐκπαιδευτικὸ Συμβούλιον τῆς Σκωτίας. Ὁ κατάλογος τῶν ἐξεταστῶν γιατρῶν παρέχεται στοὺς ὑποψηφίους μόλις ὑποβάλουν τὴν αἴτησί τους. Οἱ Σχολιάτροι ἐξετάζουν τοὺς ὑποψηφίους ἐντελῶς δωρεάν, ὅσάκις δὲν τοὺς γεννιέται κάποια ὑποψία ὡς πρὸς τὴν ὑγεία τοῦ ὑποψηφίου τὸν παραπέμπουν σὲ ἀκτινολογικὴ ἐξέτασι, σὲ κρατικὸν γιατρὸ τῆς περιοχῆς. Σοβαρὰ ἐλαττώματα στὶς αἰσθήσεις ὁράσεως καὶ ἀκοῆς ἀποτελοῦν ἐμπόδιο στὴν εἰσαγωγὴ τοῦ ὑποψηφίου στὸ Κολλέγιο. Κάθε ὑποψήφιος πρέπει νὰ φέρῃ καὶ πρόσφατη ἀκτινογραφία θώρακος μὲ ἔκθεσι τοῦ ἀκτινολόγου. Ἡ ἀκτινογραφία θώρακος εἶναι ὑποχρεωτικὴ καὶ γιὰ τοὺς σπουδαστὰς καὶ ὑποβάλλεται στὴν ἀρχὴ κάθε Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους. Ὅταν οἱ ὑποψήφιοι ἀποφοιτοῦν ἀπὸ τὸ Κολλέγιο πρέπει νὰ ἔχουν καὶ εἰδικὴ ἔκθεσι τοῦ σχολιάτρου, ἂν θέλουν νὰ ἀναγνωρισθοῦν ἐπίσημα ἱκανοὶ νὰ διδάξουν σὲ σχολεῖα.

Τὰ προσόντα γιὰ τὴν εἰσαγωγὴ ἑνὸς ὑποψηφίου στὸ Κολλέγιο καθορίζονται ἀπὸ τοὺς ἰσχύοντες κανονισμοὺς. Ἔτσι ἡ ὑποψηφία π.χ. πού θέλει νὰ πάρῃ δίπλωμα δασκάλας πρέπει νὰ ἔχη:

1) Ἀκαδημαϊκὸ Ἀπολυτήριον, ἀπὸ ἐκεῖνα πού δίδονται στοὺς τελειοφοίτους τῆς χώρας, ὅταν περάσουν τίς σχετικὰς ἐξετάσεις, ἢ ἀνάλογο πιστοποιητικὸν, πού νὰ φανερώνῃ τὴν ἐπιτυχῆ ἀποπεράτωσι τῶν γυμνασιακῶν τῆς σπουδῶν. Τὸ σύστημα χορηγήσεως Ἀκαδημαϊκοῦ Ἀπολυτηρίου στὴ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ δὲν εἶναι ἀκριβῶς τὸ ἴδιον μὲ τὸ δικό μας! Ἐκεῖ ἡ ἐξέτασι γίνεται κατὰ διάφορα χρονικὰ διαστήματα ὅσο οἱ μαθηταὶ φοιτοῦν στὰ Γυμνάσια, καὶ στὴ προτελευταία καὶ στὴν τελευταία τάξι, ἀνάλογα μὲ τὸ πού ἐπιδιώκει ἢ ἐπιθυμεῖ νὰ συνεχίσῃ τίς ἀκαδημαϊκὰς του σπουδὰς ὁ ὑποψήφιος. Ἔτσι βλέπομε π.χ. μερικοὺς πού δὲν ἐνδιαφέρονται γιὰ «ἄριστα» στὰ Μαθηματικὰ νὰ δίνουν ἐξετάσεις στὸ τέλος τῆς προτελευταίας γυμνασιακῆς τάξεως, ἐνῶ ὅσοι πηγαίνουν γιὰ ἄριστα στὸ τέλος τῶν γυμνασιακῶν τους σπουδῶν. Τὸ σχετικὸ πιστοποιητικὸν δίδεται γιὰ κάθε μάθημα χωριστὰ καὶ ὁ ὑποψήφιος ὑποβάλλει στὴ Σχολὴ τῆς προτιμήσεώς του τὰ πιστοποιητικὰ πού αὐτὴ ἀπαιτεῖ.

Στὴν περίπτωσι τῶν ὑποψηφίων πού θέλουν νὰ πάρουν Δίπλωμα δημοδιδασκαλίας τὰ ὑποβαλλόμενα πιστοποιητικὰ πρέπει νὰ φανερώνουν:

- α) Ἀριστα σὲ 4 μαθήματα ἢ
- β) Ἀριστα σὲ 3 μαθήματα καὶ λίαν καλῶς ἢ καλῶς σὲ ἄλλα δύο, ἢ
- γ) Ἀριστα σὲ 2 μαθήματα καὶ λίαν καλῶς ἢ καλῶς σὲ ἄλλα τρία, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ἡ ὑποψηφία θὰ ἔχη ἄριστα στὸ μάθημα τῶν Ἀγγλικῶν (δηλ. στὴ μητρικὴ τῆς γλῶσσαι) καὶ καλῶς τουλάχιστον στὴν Ἀριθμητικὴ ἢ τὰ Μαθηματικὰ.

Στὴν πραγματικότητι ὅμως οἱ ὑποψήφιοι πού τελικὰ γίνονται δεκτὲς ἔχουν καλύτερη βαθμολογία, πού δὲν ὑπολείπεται, στὶς περισσότερες τῶν περιπτώσεων τοῦλάχιστον, ἀπὸ τὴν βαθμολογία ἐκείνων πού γίνονται δεκτοὶ στὰ Πανεπιστήμια. Κι' αὐτὸ γίνεται γιὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑποψηφίων εἶναι αἰσθητὰ μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν εἰσακτέων στὰ περισσότερα τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων τῆς χώρας.

Οἱ ὑποψήφιοι πρέπει νὰ συμπληρώνουν τὸ 17ο ἔτος τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους πού ὑποβάλλουν τὴν αἴτησι, διαφορετικὰ δὲν γίνονται δεκτὲς. Αὐτὸ ὅπως μοῦ εἶπαν γίνεται γιὰ τὸ πιστεῦον ὅτι οἱ ὑποψήφιοι πρέπει νὰ ἔχουν σχετικὴ ὠριμότητα, ὥστε νὰ μποροῦν νὰ παρακολουθοῦν χωρὶς δυσκολία τὰ μαθήματα. Ἀνάλογες ἐπιδόσεις πρέπει νὰ ἔχουν καὶ οἱ ὑποψήφιοι πού ἔχουν κλείσει τὸ 23ο ἔτος τῆς ἡλικίας τους. Ὑπάρχει πάντως κάποτε ἢ δυνατότητα γιὰ τίς ὑποψήφιοις ἄνω τοῦ 23ου ἔτους νὰ

γίνουν δεκτές και όταν έχουν «άριστα» σε ένα μόνο μάθημα, αλλά στην πράξι τούτο είναι πολύ σπάνιο.

Τὰ σχετικά πιστοποιητικά υποβάλλονται τὸ βραδύτερο ὡς τις 15 Σεπτεμβρίου.

Ἄλλὰ τὰ προσόντα αὐτὰ δὲν ἀρκοῦν γιὰ τὴν εἰσαγωγή μιᾶς ὑποψηφίας στὸ Κολλέγιο. Πρέπει αὐτὴ νὰ ἔχη και τὸ ἦθος, πού τὸ μελλοντικό της ἔργο ἀπαιτεῖ. Τὸ ποιὸν τῆς ὑποψηφίας ἐνδιαφέρει πάρα πολύ, ἐλέγχεται δὲ κατὰ ποικίλους τρόπους. Ἡ ὑποψηφία καλεῖται νὰ δώσει ἓνα εἶδος βιογραφικοῦ σημειώματος, πού ὁμως δὲν ὑπολογίζεται και πολύ, γιατί εἶναι στοιχεῖο πού προέρχεται ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν ἐνδιαφερομένη. Καλεῖται λοιπὸν νὰ ὑποδείξῃ και μερικὰ πρόσωπα ἀπὸ τὰ ὅποια ἡ Διευθυνσι τοῦ Κολλεγίου ζητεῖ πληροφορίες και νὰ περάσῃ και ἀπὸ συνέντευξι μὲ ἓναν ἀπὸ τοὺς καθηγητὰς τοῦ Κολλεγίου. Στὴν συνέντευξι αὐτὴ δίδεται ἡ εὐκαιρία στὸν ἐξεταστή καθηγητὴ νὰ σχηματίσῃ μιὰ ἰδέα γιὰ τὴν προσωπικότητα τῆς ἐξεταζομένης και νὰ ἐπιβεβαιώσῃ ἢ νὰ ἀπορρίψῃ μερικὲς ἀπὸ τις πληροφορίες πού συγκέντρωσε γι' αὐτὴν ἀπὸ ἄλλες πηγές και τὸ περιληπτικό σημείωμα τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ σχολείου ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀποφοίτησε. Σὲ ὠρισμένες περιπτώσεις ἡ ὑποψηφία γίνεται δεκτὴ σὲ συνέντευξι και ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Διευθυντὴ, όταν ὁ ἐξεταστής καθηγητὴς τὸ κρίνῃ ἀναγκαῖο. Ἔτσι εἶναι δυνατό μιὰ ὑποψηφία μὲ ἀρίστην ἐπίδοσι νὰ μὴ γίνῃ δεκτὴ στὸ Κολλέγιο ἀν διαπιστωθῇ ὅτι στερεῖται ἦθους ἢ «δὲν κἀνῃ» γιὰ δασκάλα. Ἄλλὰ και στὴν περίπτωσι πού θὰ κριθῇ ἀρχικὰ ἱκανὴ εἶναι δυνατόν νὰ τῆς ζητηθῇ νὰ ἐγκαταλείψῃ τις σπουδές της και κατὰ τὴ διάρκεια τῆς φοιτήσεως στὸ Κολλέγιο γιὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλο ἢ και τοὺς δύο παραπάνω λόγους. Ὁ Διευθυντὴς ἔχει τὸ δικαίωμα τούτο, ὅπως ὁμως μοῦ εἶπαν ὁ δόκτωρ W. Inglis, Διευθυντὴς τοῦ Κολλεγίου τοῦ Moray House και ὁ Ὑποδιευθυντὴς τοῦ Κολλεγίου τοῦ Dundee κ. William Thom, σὲ καμμιά περίπτωσι δὲν γίνεται κατάχρησι τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ και οἱ ὑποψήφιοι ποτὲ δὲν δυσανασχετοῦν όταν τοὺς ζητηθῇ νὰ διακόψουν τις σπουδές τους. Στὰ πρακτικά τοῦ Κολλεγίου τοῦ Dundee τοῦ περασμένου Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους ἀναγράφεται ὅτι 3 σπουδάστριοι τοῦ Α' ἔτους και 2 τοῦ Β' ἔτους διέκοψαν τις σπουδές τους ἐπειδὴ κρίθηκαν γιὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλο λόγο ἀκατάλληλοι γιὰ τὸ ἔργο τῆς ἐκπαιδευτικῆς λειτουργοῦ. Ὅλα αὐτὰ δείχνουν πόσα μεγάλη σημασία δίνουν οἱ Βρεταννοὶ στὸ ποιὸν και τὰ ἄλλα προσόντα τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ πού θὰ ὑποβάλλῃ τὴν αἴτησί του σὲ κάποιον Παιδαγωγικό Κολλέγιο.

Ἐγγραφές - Δίδακτρα

Στὰ Παιδαγωγικά Κολλέγια, ὅπως και στὰ Πανεπιστήμια οἱ σπουδασταὶ πληρώνουν τὴν ἐτήσια ἐγγραφή τους, πού εἶναι 2 χάρτινες λίρες Ἀγγλίας και 10 σελίνια και ἐπὶ πλέον δίδακτρα ἀναλόγως τοῦ μήκους τῶν σπουδῶν τους. Τὰ δίδακτρα αὐτὰ ἀντιστοιχοῦν σὲ 20 λίρες τὴν τριμηνία. Ἔτσι ὅσοι παρακολουθοῦν προγράμματα 2 τριμηνίων πληρώνουν 40 λίρες δίδακτρα και ὅσοι ὀλόκληρο διδακτικό ἔτος 60 λίρες. Μόνον οἱ σπουδασταὶ τοῦ Προγράμματος Κοινωνικῶν σπουδῶν πληρώνουν 70 λίρες τὸ χρόνο γιὰ τὴν ἀντιμετώπισι τῶν ἠϋξημένων ἐξόδων σπουδῶν τους. Ὅπως ἀντιλαμβάνεται ὁ ἀναγνώστης στὴ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ μόνον ἡ Α) βᾶθμιος και Β) βᾶθμιος ἐκπαίδευσι παρέχονται ἐντελῶς δωρεάν. Στὴν Ἀνωτέρα Ἐκπαίδευσι ὁμως δίδονται ἀρκετὲς ὑποτροφίες ἄλλες «μερικὲς», πού καλύπτουν τις ἐγγραφές, τὰ δίδακτρα και τὴν ἀγορὰ βιβλίων και ἄλλες «ὀλικές», πού καλύπτουν ἐπὶ πλέον και τὰ ἐξοδα διατροφῆς και κατοικίας. Ἔτσι ἓνα μεγάλο ποσοστὸ τῶν σπουδάζοντων εἶναι σὰν νὰ μὴν πληρώνῃ ἐγγραφές και δίδακτρα. Ἄν προστεθῇ ἐδῶ ὅτι ἰσχύει και ὁ θεσμὸς τῶν χρηματικῶν βραβείων γιὰ ὄσους ἀριστεύουν γίνεται ἀκτιληπτό ὅτι τὸ ποσοστὸ τῶν ἐχόντων ἐξωτερικὴ οικονομικὴ ἐνίσχυσι αὐξάνει ἀκόμη περισσότερο. Τέλος, ἀν ἀναφερθῇ ὅτι στὰ Παιδαγωγικά Κολλέγια λειτουργεῖ συσσίτιο, πού παρέχει γεῦμα σὲ χαμηλές τιμές και ὅτι σὲ πολλὰ Κολλέγια ὑπάρχουν και οἰκοτροφεία

μέ χαμηλές τιμές γίνεται αντιληπτό ότι οι σπουδές στα Παιδαγωγικά Κολλέγια είναι σχετικά οικονομικές, ώστε άνετα να μπορή να σπουδάσει κάθε νέα ή νέος, που έχει την επιθυμία προς τοῦτο.

Τίτλοι σπουδῶν πού χορηγοῦνται ἀπό τὰ Παιδαγωγικά Κολλέγια

Στά περισσότερα Παιδαγωγικά Κολλέγια ἐκτός ἀπό τίς ὑποψήφιες διδασκάλισσες Α) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως γίνονται δεκτοί καί πολλοί ἄλλοι ὑποψήφιοι, ὅπως εἶπαμε καί στήν ἀρχή, πού ἐπιθυμοῦν εἴτε κάποιο πιστοποιητικό εἴτε κάποιο ἄλλο ἐπαγγελματικό πτυχίο.

Θά ξεπερνοῦσε τόν σκοπό τῆς μελέτης μου νά ἀναφερθῶ λεπτομερειακά στά διάφορα Προγράμματα Σπουδῶν πού τὰ διάφορα Παιδαγωγικά Κολλέγια παρέχουν, γι' αὐτό θά περιορισθῶ στό νά δώσω ἕνα περιληπτικό κατάλογο τῶν κυριωτέρων ἐκπαιδευτικῶν τίτλων πού δίνουν τὰ Κολλέγια τοῦ Moray House καί τοῦ Dundee. Στίς παρενθέσεις δηλώνεται ἡ διάρκεια σπουδῶν γιά τήν ἀπόκτησι τοῦ σχετικοῦ τίτλου σέ χρόνια ἢ τρίμηνα. Ἀρχίζω μέ τό Moray House :

— Τό Κολλέγιο τοῦ Moray House χορηγεῖ:

1) Δίπλωμα διδασκαλίσσης Α) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως (3 ἔτη).
2) Δίπλωμα διδασκάλου Τεχνικῶν μαθημάτων καί διδασκαλίσσης Οἰκιακῆς Οἰκονομίας (2 ἕως 4 ἔτη ἀνάλογα μέ τήν εἰδικότητα) καί πιστοποιητικό σέ διπλωματούχους μουσικούς (2 τρίμηνα).

3) Δίπλωμα Ἀρχηγοῦ Κέντρων Νεότητος, Κοινωνικῆς Λειτουργοῦ, ἢ καί ὑπαλλήλου Ἰδρυμάτων ἀσχολουμένων μέ τήν προστασία τῆς Παιδικῆς Ἡλικίας (Child Care) (2 ἢ 3 ἔτη ἀνάλογα μέ τήν εἰδικότητα).

4) Δίπλωμα Ὀρθοσκευτικῶν Σπουδῶν (μεταπτυχιακό) σέ πτυχιούχους τῆς Θεολογίας (1 ἔτος).

5) Πιστοποιητικό Παιδαγωγικῶν σπουδῶν σέ πτυχιούχους Πανεπιστημίων, πού πρόκειται νά διδάξουν σέ σχολεῖα τῆς Β) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως. (2 ἕως 3 τρίμηνα), καθὼς ἐπίσης καί σέ ἀποφοίτους Τεχνικῶν Κολλεγίων κ.ἄ. Ἀνωτέρων Σχολῶν. (2 ἕως 3 τρίμηνα).

6) Πιστοποιητικό Παιδαγωγικῶν Σπουδῶν σέ ἀποφοίτους Πανεπιστημίων ἢ ἄλλων Ἀνωτέρων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων, πού ἐπιθυμοῦν νά ἐργασθοῦν στά σχολεῖα τῆς Α) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως (1 ἔτος) καί γιά τοὺς κατόχους τοῦ Πιστοποιητικοῦ τῆς κατηγορίας 5 (1 τρίμηνο). Ὁ ἀριθμός τῶν προσερχομένων γιά τό πιστοποιητικό αὐτό εἶναι σημαντικός γιὰτί στή Μεγάλη Βρεταννία εἶναι συνηθισμένο τό φαινόμενο κάτοχοι τοῦ πρώτου πανεπιστημιακοῦ Πτυχίου (Ordinary Degree) νά προτιμοῦν τήν ἐργασία στά Σχολεῖα Α) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως. Κατά τό Σχολικό ἔτος 1956 — 57, ὅπως μοῦ εἶχαν πῆ τότε οἱ συνάδελφοι τοῦ Ἐδιμβούργου, 17% περίπου τῶν διδασκόντων στά Σχολεῖα τῆς Α) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως ἦσαν κάτοχοι Πανεπιστημιακοῦ Πτυχίου (στά Σχολεῖα τῆς Σκωτίας). Ἄλλωστε δέν πρέπει νά ξεχνῶμε ὅτι τό Πτυχίο αὐτό δίδεται ὕστερα ἀπό τριετείς σπουδές, ὅσες εἶναι σήμερα καί οἱ σπουδές στα Κολλέγια γιά τίς διδασκάλισσες τῆς Α) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως.

Υπάρχουν 8 διαφορετικά Προγράμματα Σπουδῶν στήν κατηγορία αὐτή πού ὁδηγοῦν στή χορήγησι ἴσου ἀριθμοῦ Πιστοποιητικῶν.

7) Τίτλους ἐξειδικεύσεως:

α) σέ διδασκάλισσες Α) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως πού ἐπιθυμοῦν νά ἐργασθοῦν ὡς διευθύντριες στό Προπαρασκευαστικό Τμήμα τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου (Infant Schools, γιά τὰ παιδιά ἡλικίας 5 ἕως 7 ἐτῶν), ἢ θέλουν νά γίνουν Νηπιαγωγοί. (1 ἔτος).

β) σέ διδασκάλισσες πού ἔχουν τόν τίτλο ἐξειδικεύσεως τῆς διευθυτρίας Προπαρασκευαστικοῦ Τμήματος καί θέλουν νά γίνουν Νηπιαγωγοί (1 τρίμηνο).